

Zalán Tibor

Színház a Kíváncsi Hörcsöghöz fogadóban

Illyés Gyula szövegeinek felhasználásával

Falusi fogadó, felirattal: FOGADÓ A KÍVÁNCSI HÖRCSÖGHÖZ. Az asztalnál különös lények ülnek: egy macska, egy ponty és egy puli. A csapos, jól megtermett hörcsög, épp hozza az italukat. Odaáll a cégtábla alá, melyen az arcképe lengedezik, gyönyörködik egy kicsit magában, azután kiszolgál.

HÖRCSÖG	Már itt is vagyok. Vegyék és fogyasszák egészséggel. Jól esik a finom friss limonádé ebben a nagy melegben.
AMAZOK	De jól ám.
HÖRCSÖG	Ha nem veszik tolakodásnak, megkérdezem, miért adták a hölgyek és az úr bujdosásnak magukat?
MACSKA	Tolakodó fráter. Ne kérdezze. Megvan annak is a jó oka.
PONTY	Éppenséggel én is így gondolom, hogy nem tartozik a hörcsögökre az életünk szomorú sora.
PULI	Én sem gondolnám másképp. Ne tolakodjék itt, hörcsögöm, mert a földhöz döngölöm!
HÖRCSÖG	Már nem a tolakodás miatt, de elárulnák nekem, nem véletlenül együtt tetszenek vándorolni?
PONTY	Nem. Én a vizekben vándorlok, hiszen ponty vagyok. Pont egy ponty, nem pedig pinty, ahogy látni tetszik. Pontyola a nevem. Épp csak befickándoztam ide egy kis ü'dögélésre.
MACSKA	Én is külön vagyok. Egy macska tudhatóan sohasem vándorol együtt egy kutyával. Ráadásul, ez a loncsos eb olyan vidéki... Macskalinda, ha a nevemet kérdezte volna, udvarias ember gyanánt.
PULI	Ezt nem kellett volna... Mrrrrrrrr és brrrrrrrr! De megbocsátok. Én is magánzó vagyok. Egy puli, ha elcsatangol, mindig csak magányosan barangol. Amúgy Kutyaffy, sokak szerint puligán.
HÖRCSÖG	Látom, nem sokra megyek így magukkal. Pedig én szeretem hallgatni a vendégeimet. A pofámat telitömöm maggal, az agyamat meg történettel. Ha valamelyik üres a kettő közül, hát én olyan boldogtalan vagyok, de olyannyira boldogtalan, hogy el sem tudom önöknek mondani. Nem képzelik, milyen unalmas itt a pusztai élet. Mondják, nem mesélnék mégis el, mi történt kivel-kivel?
PONTY	Éppenséggel el is mesélhetnék...
PULI	Ha lenne valami kis fizetség...
MACSKA	Mert ingyen azért nem fogunk itt mesélni a hörcsög uramnak, abban tán ne is reménykedjék!
HÖRCSÖG	Jól van, jól, hozok még egy italt, nem fog megártani maguknak ebben a nagy melegben! És ha jó a történetük, ingyen hozok még egyet. Egy kis szórakozás megér ennyi befektetést.
PONTY	Az jó is lesz, ha hoz, egy kis folyadék nagyon rám fér, teljesen kiszáradnak a pikkelyeim itt fenn, a levegőn.

MACSKA Én sem vetném meg az újabb italt indulás előtt. Csak nem fogok holmi kukacos pocsolyákból vizet lefetyelni út közben! Akár egy puli...

PULI Nem elég hogy szemtelen, de ráadásul buta... Mit idegesítsem vele magam? Rendben van, benne vagyok. Hiszen mindhárman - foglalkozásunk szerint - színészek lennénk...

PONTY Ha már bevallottad, ne játsszuk meg magunkat tovább.

MACSKA Ilyen körülmények között én nem tudom előadni a művészetemet.

HÖRCSÖG Mi hiányzik, ha van tehetség? Sőt, most már ehetség, mi több, ihetség...

PULI Egy színház, fogadós uram, egy színház.

HÖRCSÖG Azon ne múlják...

MACSKA Na ne már, csak nem állítja, út menti hörcsög, hogy épp egy színháza is van kéznél a kíváncsiságához?

HÖRCSÖG Hogy van-e? Régről hagyták itt vándorszínészek ezt a kocsit (*húzza befelé*), mindenféle díszletekkel... Jöttek, ettek, aztán elmentek, mondták, hogy majd visszajönnek, hát nem jöttek vissza. Ez állt a csillagukban... mmmm, de szépen tudtam mondani! Ha esetleg maguknak ez a színészkesi megfelel...

MACSKA Kopott...

PONTY Lehet, hogy lopott...

PULI Egy fellépésre jó lesz. De étel is legyen ám az italhoz!

HÖRCSÖG Lesz csont, lesz mézes tejecske, lesz főtt kukorica a pontyocskának...

PONTY Kutya a csontocskának...

PULI Fordítva... De mindegy. Ki kezdi a mesélést?

MACSKA Természetesen én.

PONTY Miért éppen te?

MACSKA Mert én vagyok a hölgy.

PONTY Ha nem vennéd észre, én is hölgy vagyok.

MACSKA Nem vettem észre. Rajtatok, halakon, kedves Pontyola, elég nehéz észrevenni, hogy hol vagytok hölgyek, és hol urak.

PONTY Ez nem érdekes. Hölgy vagyok, és kész. Ilyen alapon én is kezdhetem a mesélést.

MACSKA De nekem van lábam.

PONTY Nekem meg uszonyom.

HÖRCSÖG Ne veszekedjenek. Ismerik a közmondást, okos enged, szamar szenved.

PONTY Akkor kezdje Macskalinda!

MACSKA Hát nem ezzel kezdtem, hogy én elkezdem? Mit kellett itt vitatkozni. Persze, hogy én kezdem.

PULI Olyan buta, hogy még a közmondásokat sem érti.

MACSKA Uram, az ön érdes modora a jó ízlésemet sérti.

PULI Mit mond? A fene érti.

HÖRCSÖG Tessék végre mesélni! Az embernek megmacskásodik a várakozásban a lába.

MACSKA Nem kéne személyeskedni, mezei hörcsög!

HÖRCSÖG Pardon! Magamat ezentúl az ilyesmitől visszatartom. Kezden hozzá, Macskalinda!

MACSKA Hölgy.

PONTY Ne keressen már csomót minden kákán! Ha már olyan büszke volt rá, álljon meg a saját lábán! Válasszon díszletet.

MACSKA E szobabelső nekem megfelel. Önök osztozzanak a jelmezeken! Kezdem a cselekményt mesélni, tessék gyorsan jelmezre cserélni... Egy legény - már jön is Kutyaaffy művész úr, eléggé snassz a jelmeze, de mit vár az ember egy kóbor eb-komédiástól! - elvett feleségül egy dologtalan gazdag lányt - őt alakítja Pontyola, lötyög rajta a pongyola, már itt is van, nem sokkal különb ő sem -, elvette a legény a dologtalan gazdag lányt, és az esküvő után megfogadta, hogy sohasem veri meg új asszonyát. Olyan ember volt, aki a szavát tartja.

PULI Sohasem verlek meg. Megfogadom. Akkor sem, ha lenne rá alkalom. Hogy mit teszek helyette, legyen az én bajom.

PONTY Én meg jó feleség leszek. Dolgozni azért sehova se megyek. Inkább egész nap pletykálkodni fogok. Hitvány dolog, de nekem tetszik.

MACSKA A menyecske sohasem dolgozott eddig, ezután meg még annyit sem. Hanem csak járt házról házra pletykálkodni, s egyéb hitvány dolgot művelni.

PONTY Házról házra pletykálkodom, hitvány dolgokat művelek, attól még jó asszony leszek.

PULI Én meg nem vertelek egyszer sem, szemmel sem, de kezd elegendő lenni abból, hogy lusta vagy, dologtalan vagy, türelmem fogy, szerelmem fagy, valamit tennem kell, hogy házasságomban tekintélyemet megmentssem...

MACSKA Tett is, igen furcsát. Egyszer egy szürke reggel, mikor dologra ment, így szólott a macskához - és itt lépek be én is a saját történetbe... avagy, mint tapasztalható lesz, elsősorban a hátam... mármint, az játssza a főszerepet a továbbiakban.

PULI Azt parancsolom neked, te macska, hogy míg én odaleszek, te mindent dolgozz, amit kell! A házat szépen kitakarítsd, délre ételt készíts, s még egy orsó fonalat is fonj, mert ha nem, mikor hazajövök, úgy megverlek, hogy megemlegeted!

MACSKA Én éppen a tűzhelyen szunyókálok, jámbor képpel végighallgatom a beszédet, és úgy gondolom, ebugatás nem ér fel a holdig, mit törődöm vele, inkább alszom még egyet. Adjunk azonban az asszonynak is szerepet!

PONTY Épp ideje! Én erre azt gondolom magamban, hogy ez az én emberem megbolondult! És fennhangon azt mondom: Kelmed, uram, miért parancsol olyanokat annak a macskának, ki mellel az én macskám? Hisz nem tud az ilyen parancsnak egy macska megfelelni - még ha az én macskámról van is szó!

PULI Tud, aki tud, nem tud, aki nem, nekem mindegy, feleség! A dolgot el kell végezni, ez a lényeg. Nekem nincs más, akinek parancsoljak, parancsolok hát neki! De ha ő mindazt meg nem teszi, meglásd, úgy megverem, hogy sokért elkerülte volna! Avval most elmegyek a dolgomra.

PONTY Dolgozz, macska, mert megver az uram! De nem dolgozol, látom. Csak szunyókálsz, látom. Hogy ne lássam itt lustálkodásodat, én meg elmegyek pletykálkodni, meglátod.

MACSKA Megláttam. Elment. De én juszt sem dolgozom. Eszembe ágában sincs dolgozni, helyette. A macska nem dolgozott. Elment az asszony több házhoz, bebarangolt minden portát, ahol pletykálkodásra ráérős asszonyszemélyt talált. Mikor aztán nagy későn hazament, a macskát még mindig ott találta szunyókálni a vackán, a tűz kialudt, maradt mindenhol a piszok és rendetlenség. Szunyókálok, hazajön az asszony, látja, kialudt a tűz.

PONTY Szítsd fel a tüzet, s dolgozz, macska, mert ma megverődöl!

MACSKA De a macska nem dolgozott. Juszt sem dolgozom, lusta asszony. Dehogyan dolgozom. Még mit nem? Majd a pletykás, elkényeztetett asszony helyett is én dolgozzam! Inkább vállalom a megveretést.

PULI Hazajövök, széjjelnézek, s hát azt látom, hogy minden rosszul van. Akkor most előrántom a macskát, felkötöm a feleségem hátára, és elkezdem elpáholni rajta rettenetesen.

PONTY Szakad a szívem, amikor veri rajtam a macskámat. De veri ám rendesen, nem csak úgy, ímmel-ámmal. Ne üsse többet azt a macskát, nem hibás az, nem tud az azokhoz a dolgokhoz!

PULI Fogadod hát, hogy helyette mindent véghez viszel?

PONTY Véghez viszek még többet is, mint amennyit kelmed neki parancsolt, csak ne üsse többet szegényt!

MACSKA Így is történt... Nem ütötte tovább. De eljött a másnap is ám, hamar.

PULI *(egy táblát mutat fel, melyen a 2. nap felirat van)* Másnap reggel is megparancsolom, hogy a macska mit tegyen, különben megint elverem...

MACSKA De, természetesen, most sem teszek semmit. Várok az asszonykára, aki azt ígérte, hogy megtesz mindent, amit parancsba kaptam, de meg sem mozdul.

PONTY Van eszemben a macska helyett elvégezni a munkát. Inkább pletykálok csak egész nap, járok szomszédról szomszédra, portáról portára... este hazamegyek, szalad a konyha, kialudt a tűz...

PULI Este hazamegyek, szalad a konyha, kialudt a tűz, látva ezt, már kötözöm is a feleségem hátára, és megint jól megverem a macskát, hogy csak úgy vinnyog, porzik, recseg szegény pára...

MACSKA Vinnyogok, porzok, recsegek. Na, de ennek már fele sem tréfa. Sajog minden porcikám, recseg a csontom...

PONTY Azért kijut nekem is a verésből, meg az éles macskakörmökből is. Mert amikor az én párom csépli a hátamra kötözött macskát...

MACSKA Én az összes körmőmmel belevájom a lusta asszony hátába... szenvedjen csak ő is... meg tépem csomókban a haját...

PULI Én pedig úgy intézem, hogy a kétrétű ostornak a vége a macskán túl a lusta feleségem hátát is megjárkálja minden ütéssel...

PONTY Így aztán már közel sem tréfa, ha a verés másik fele nekem jut. Sajog minden porcikám, recseg az összes csontom, haza is futnék apámhoz panaszra, ha nem tudnám, kergetne nyomban vissza, dolgozni az uramhoz. Dolgozni az uramhoz...? Dolgozni? Bánt is a lelkiismeret, hogy miattam ez a szegény macska a nehéz verést szenved... De hogy dolgozni? Dolgozni talán... mégis... ez lehetne megoldás az estéről estére ránk köszöntő bajra.

MACSKA Furdal neki a lelke, de nem fűlik dologhoz a foga. Közben meg az urával a macskát vereti. Engem veret, éppenséggel. Ez sokáig már nem mehet...

PULI *(felmutatja a 3. nap táblát)* Na, ma is elmondom a macskának a harmadik parancsolatot, amelyik hajszára megegyezett az első kettővel.

MACSKA Én meg végighallgatni sem tudom, úgy meg voltam ijedve. De hát, most sem dolgozom semmit, amint az éppenséggel látható.

PONTY Én viszont most dolgozom, mindent eligazítok szegény macska helyett. Nehogy verés érje ma este is a ház elejét, de leginkább ne a macska bundáját, az én hátamat...

*Tüzet rakok, hadd lobogjon,
koszlott padlón seprűm járjon,
a tűzhelyen étel forrjon,
a sajtárban hús víz legyen.*

*Dolgos asszony lesz belőlem,
főzök, mosok, vizet hordok,
uram s macskámat jól tartom,
dalolgatva takarítok...*

PULI Hazajövök harmadnap este is, hát mit látok, rend van a házban, lobog a tűz, fő a vacsora... Ez már döfi! Ne félj, macska, most nem bántalak!

PONTY Megterítem az asztalt, drága férjem, készül az étel, készen az ital...

MACSKA Ettek, ittak, jól megvoltak, énnekem is enni adtak.

PULI A macska és a menyecske többször nem verődött meg...

PONTY Belőlem meg olyan gazdasszony lett, hogy úgy ám!

MACSKA Az lett, az lett. Én viszont hamar eluntam a turbékolásukat, és hát, bármilyen jó gazdaasszony lett is az asszonyom, főzni sohasem tanult meg rendesen. Gondoltam egyet, megszöktem tőlük, rám már úgysem volt szükségük, nem kellett elporolni a bundámat a gazdasszonyom helyett, beálltam hát vándorszínésznek, most meg itt vagyok, így vége ennek a mesének...

HÖRCSÖG *(tapsol)* Bravó, bravisszímó! Hozom az italt, az étel készül. Hahaha! Jól megjárta a szegény macska! Meg az asszonyka is jól megjárta! Szép történet, mert van tanulsága. Én azt szeretem, ha egy történetnek van kellő tanulsága. Lesz a következőnek is? Kié lesz a következő darab?

PULI Hölgyeké az elsőbbség! Pontyola asszonyság, kezdhetjük?

PONTY Kezdjük bizony! Ez a díszlet éppen jó lesz. Válasszanak jelmezeket a kollégák! Kutyaaffy úr lesz az öreg halász (tengerrel és anélkül), Macskarolina alakítja a feleség szerepét, én meg mi más lehetnék, mint a ponty.

HÖRCSÖG Ponty erre vágytam, egy vízparti mesére. Csók Pontyola asszony pikkelyes kezére... Pardon, jobbra az uszonyára.

PULI Készen a csapat, a pontytörténet jöhet...

MACSKA Előbb még el kell mondanom mindenkinek, hogy én nem vagyok ilyen öreg... Csak a halász... a kolléga itt.

PULI Ne magyarázz annyit megint, Pontyola elkezdte a meséjét.

PONTY Hát, az úgy kezdődött éppen, ahogy látható e képen, kifogott engem a tengerből egy öreg halász. Na, fogjál már ki.

PULI Kifogtalak.

PONTY Na, ezt jól kifogtam! Örölsz? Örülj már, te mafla!

PULI Ej, a nemjóját, de rettenetesen örülök, hogy ezt a kövér pontyot kifogtam a tengerből.

PONTY Kikérem magamnak ezt a hazugságot, én nem is vagyok kövér.

PULI A kövér pontyoknak szoktak a halászok örülni.

PONTY Most tessék egy helyes, karcsú, takaros sovány pontynak örven-dezni.

MACSKA Szíveskednének a privát szövegeket abbahagyni, így soha nem kerülök sorra.

HÖRCSÖG Való igaz, még semmi sem történt azon kívül, hogy ingerkednek itten egymással.

PULI Ej, de örülök, hogy ezt a pontyot kifogtam. Sovány is, kicsi is...

PONTY Azt mondtam, karcsú!

MACSKA Most már elég legyen. Olyan a ponty, amilyen a ponty, ne ragadjunk le egy ponty méreteinél, haladjon előre a cselekmény.

PONTY Aj, jaj, ki vagyok fogva.

PULI Ki, és én most hazaviszlek, a tepsimbe beleteszlek, szalonnával megspékellek, kis tejföllel meglocsollak, estig tűzpirosra sütlek, feleségemmel megeszlek.

PONTY Te szegény halászember, ne egyél annyit, mert elhízol, magas lesz a koleszterin-szinted, és elsüllyed alattad ez a rozoga csónak is. Inkább engedj el engem! Úgy megjutalmazlak, hogy nem bánod meg soha életedben. Minden kívánságod teljesül.

PULI Mit nem beszélsz, te ponty? Teljesíted a kívánságomat? Megvan nekem mindenem, nem kell nekem semmi sem. De mert ilyen jóságos vagy, visszaengedlek a tengerbe.

PONTY Visszaenged.

PULI Visszaengedem. Most meg megyek haza, és haza is érek. Itt vár az én feleségem. Jó asszony ez, csak kicsit nagy a szája, és túl nagyra van magával.

MACSKA Na végre, hogy hazaértél, világ csavargója, világ lustája, ténfergője, hátramozdítója, hadd lám, mit fogtál? Hoztál hát valamit?

PULI Fogtam én egy nagyon szép pontyot.

MACSKA Hol a ponty? Nincs a ponty! Volt ponty? Nincs ponty. Hát, ha megfogtad, miért nem hoztad haza?

PULI Úgy könyörgött szegény, hogy engedjem el. Képzeld, azt ígérte, minden kívánságunkat teljesíti.

MACSKA Mindet? És te mit kívántál?

PULI Nem kívántam semmit. Mondtam neki, ne erőltesse magát, megvan nekem mindenem.

MACSKA Ej, te életterlen, ilyen meg olyan, főleg semmilyen! Fel sem tűnt neked, hogy csak egy kis kunyhóban lakunk a tenger partján? Élet ez így nekünk? Elférünk itt ketten kényelmesen? Ha én bemegyek, neked ki kell jönnöd a szobából. Hát akkor most eredj vissza hozzá szépen, és mondd meg neki bátran, hogy egy nagyon szép és igen nagy házat szeretnék.

PULI Addig káráll, csak ráállok. Visszaballagok a tenger partjára. Szólítom a pontyot. Hallod-e, te ponty! Az én feleségem azt üzeni, hogy nekem ugyan minden jó úgy, ahogy van, de neki a tenger partján teremts egy szép és főleg nagy házat!

PONTY Ezek a feleségek! Mind ilyenek. De ha már megígértem az előbb... Eredj haza, jó ember! Úgy lesz, amint a feleséged kívánja!

PULI Köszönöm neked, derék ponty, remélem, az asszony el lesz ezzel a házzal, nem kell zavarnom téged többé.

PONTY Ha nem tetszik neki az új ház, gyere vissza, kap helyette másikat.

PULI Megyek haza, egész úton füttyörészek, így ni, meg így ni, és mit látok? Asszony, micsoda egy házat rittyentett nekünk ez a ponty!

MACSKA Szépnek szép, de mégis csak egy ház.

PULI Hogyhogy csak egy ház? Nem egy házat kértél?

MACSKA Házat kértem, házat kértem, mit szajkózod te itt, amit kértem? Azt kértem, házat, de azóta megbántam. Eredj vissza a pontyhoz ebben a minutomban...

PULI De én már csak vissza nem megyek.

MACSKA Márpedig visszamész...

PULI Nem megyek.

MACSKA Hallod-e, utoljára mondom, eredj vissza ahhoz a pontyhoz, mondd meg neki, hogy az új házat is kicsinyellem, adjon helyette legalább egy kastélyt, hogy abban még jobban elférhessünk, igazi grófok lehessünk, mert világ csúfjára ellátom a bajodat itt, mindenki előtt!

PULI De már csak megunom az ordibálását, meg a sipákolását, meg a nyarvogását, meg a vernyákolását, ismét elmegyek a tenger szélére. Hallod-e, te ponty! Az a ringy-rongy, az én feleségem, mindig pöröl vélem! De most már nehezebben dugja ki az orrát a vízből. Megpróbálom még egyszer. Hallod-e, te ponty! Az a ringy-rongy, az én feleségem, mindig pöröl vélem! Ugyan, dugjad már ki az orrod a vízből, és mondjál nekem valami biztatót, mert rettentő módon el vagyok keseredve.

PONTY Hát mit akar megint ez a te feleséged?

PULI Nem is tudom, hogy mondjam el... Most meg kastélyt akar, hogy abban még jobban elférjünk, grófok legyünk!

PONTY Hát, legyen meg ez is, ha már annyira akarja a te nagyravágyó feleséged. Eredj haza, úgy van, amint kívánta!

PULI Szerencsém van ezzel a hallal. Megyek is haza. Remélem, ennyi elég lesz már a feleségemnek. Na, ez aztán tényleg gyönyörű szép kastélyt, ahol meg a feleségem, ni, akár egy grófnő kényeskedik fent az egyik ablakban. Asszony, mondd meg nekem igaz lelkedre, már csak meg vagy elégedve azzal, ami körül vesz? Grófnő lett belőled, csak nem akarsz többet még ennél is?

MACSKA Hallod-e, ember, ne ordibálj fölfelé nekem, mégiscsak grófnő lennék, vagy mifene! Több tiszteletet követelek magamnak! Megparancsolom, eredj vissza ahhoz a nyavalyás pontyhoz, és mondd neki, hogy egyáltalán nem vagyok megelégedve, mert most már királyné szeretnék lenni, és egy ennél százszor is nagyobb palotában akarok lakni, és olyan kastélyokat, várakat akarok birtokolni, amilyenek a világon senki másnak sincsenek.

PULI De már asszony, igazán nem kellene neked így visszaélned annak a halnak a jóságával...

MACSKA Elhallgass, életterlen ember, mire is mennél te nélkülem. Vagy mész a halhoz azzal, amit üzentem neki, vagy ebbe a házba, mit házba, palotába, be nem teszed a lábadat!

PULI Mit van mit tennem, mégis csak egy szegény halászember vagyok, házastárs feleséggel, elballagok szomorúan a víz szélére, és elkiáltom magam: Hallod-e, te ponty! Az a ringy-rongy, az én feleségem, még mindig pöröl vélem. De már csak gyere elő, és valamit tegyél, mert engem gyötör az a szívtelen pára. Na, fodrozódik a víz, csak kidugja végül az orrát a ponty.

PONTY Hát mit akar még mindig ez a te feleséged?

PULI Megmondom én úgy, ahogy van. Királyné szeretne lenni, a mostaninál százszorta nagyobb palotában lakni, kastélyokat és várakat birtokolni!

PONTY Eredj haza! Úgy van, amint kívánta! Mellesleg, megjegyzem neked, igen nagyon kezdem ám elunni a te feleségedet.

PULI Ezt nem is csodálom. Köszönöm, köszönöm a sok jóságodat. Megyek is haza... Na, de ennek már fele sem tréfa. Gyönyörű palota, sok fényes katona, na, hát nem engednek be... Az ott az én feleségem, odabent, aki a legfényesebb ablakban pipeskedik fényes koronával a fején. Hé, asszony, nem engednek be ezek a bitang katonák a tulajdon házamba.

MACSKA Mit akarsz odalent, halljam!

PULI Halljad? Először is kérdezem, asszony, meg vagy-e már elégedve a sorsoddal?

MACSKA Nem asszony, hanem felséges királyné.

PULI Hát jól van. Felséges királyné...

MACSKA Hallod-e, te rongyos halász! Semmi közöd ahhoz, hogy én mivel vagyok elégedett! Eredj vissza ahhoz a nyomorult pontyhoz, és mondd meg neki, hogy én a világ úrnője akarok lenni, de tüstént! Azt akarom, hogy mindenki nekem hódoljon, és leboruljanak az emberek a lábam előtt. A birodalmam a világ egyik végétől a másikig érjen!

PULI Én pedig már vissza nem megyek sokadszor! Miért nem elég neked a királyság, a palota, a kastélyok, a várak...

MACSKA Nem érted te ezt! Szedd a lábad, mert a katonáim ellátják a bajodat, börtön fenekére zárnak, szuronyuk végére tűznek...

PULI Megyek már, megyek, de annyit mondhatok, hálátlan és telhetetlen pára vagy te, te asszony...

MACSKA Elhallgass, ha nem akarsz megválni a fejedtől!

PULI Hát, nem akarok. Megérdemelném pedig! Ha az elején a sarkamra álltam volna, most nem kellene a fejemért aggódnom. Megyek a tenger partjára vissza, szégyellem nagyon a dolgot, de csak szólnom ismét a pontyt. Hallod-e, te ponty! Az a ringy-rongy, az én feleségem, mindig pöröl vélem. Nem jön. Csak a tenger lett haragos, olyan tajtékos, olyan zavaros, olyan robajos, hogy összeszorítja szívemet a félelem. No, de már csak jön az a ponty, mert fodrozódik a part mellett az áradat...

PONTY Látom, nem nyughatik ez a te feleséged. Mit akar már megint?

PULI Most már a világ úrnője akar lenni, és azt akarja, hogy a világon mindenki a lába elé boruljon.

PONTY Jól van, jól, ezzel be is telt a pohár. Kapott nagy házat, nem volt elég neki. Kapott kastélyt és grófságot, nem volt elég neki. Kapott királyságot, palotával, kastélyokkal, várakkal, az sem volt elég neki. Ha azt hiszi ez az elbizakodott némben, hogy munka nélkül élhet, és másokon uralkodhatik, nagyon téved. Elfogyott a türelmem! Legyetek ismét halászok, és ide ne told megint a képedet, mert menten leharapom az orrod! Eredj haza, megtalálod őt ugyanabban a halászkunyhóban, ahonnan nem is olyan régen elindultál halászni!

PULI De meg is érdemli az én rátarti feleségem, ha így lesz. És mit látok? A gazdag palota helyén megint a mi kis putrink áll. És ki sír-zokog keservesen az ablakában? Nem más az, mint az én feleségem, aki volt ma már gazdag asszony, volt grófnő, még királynő is, most meg ismét csak egy öreg halász szegény felesége. No asszony, mire föl ez a nagy-nagy sírás?

MACSKA Hát nem látod? Oda a nagy ház, oda a kastély a grófnósággal, oda a palota, oda a várak, a királyság, szegények vagyunk újra, akár a templom egere.

PULI De ez már engem csöppet sem érdekel. Annál inkább, hogy készen van-e a vacsorám? Mert ha nincs, megtáncoltatom a hátadon a botomat, lusta, nagyravágyó perszóna!

MACSKA Futok, futok, édes férjem, gyűjtöm a tüzet, pucolom a halat, vágom a hagymát, sütöm a kenyeret, olyan jó feleséged leszek, rám se ismersz!

PONTY Úgy is lett. Ott találta a szegény halász a kis halászkunyhóját, és benne a feleségét. Ettől kezdve szorgalmas és ügyes asszony lett.

K-M DUETT

*Szegények vagyunk már
házunk kunyhó, s nem vár
megint.
Nagyravágyás vége
az ember szenvedése,
s ez megint.
Egyszer fent, egyszer lent,
a sors így üzent -
és most lent,
megint lent...*

HÖRCSÖG

Bravó, bravisszímó! Ez aztán a történet, szép tanulsággal a végén. Így jár mindenki, aki nagyra vágyik. Én nem vágyom nagyra, én nem járok így. Nekem elég csak annyi, hogy telitömöm a pofámat magvacskákkal, az agyacskámat történetekkel. Halljuk a harmadikat.

PULI

Az étel meg fő-e aztán?

HÖRCSÖG

Fől, fől, fölöget, az ital meg hülöget, tessék mesélni.

PULI

Akkor most én következem a történetemmel.

MACSKA

Na, akkor lehet aludni.

PONTY

Még ezt az egyetlen közönséget is elvadítjuk magunkkal, ha Puli-történeteket adunk elő.

MACSKA

Egyet majd csak kibírunk mi is.

PONTY

Egyet. De az az egy hosszú és körmönfont lesz, meglátod!

HÖRCSÖG

Ha hosszú, tessenek mielőbb belevágni a közepébe.

PULI

Az elejétől kezdjük, ahogy illik a színpadon, a történetet. Mátyás király udvarában vagyunk. Mátyás király természetesen én leszek.

MACSKA

Természetesen ő lesz. Ki is lenne más? Neki van a legnagyobb orra közöttünk.

PULI

Nem az orrméretem miatt, oktalan dorombjóság, hanem azért, mert én vagyok közöttetek az egyetlen férfi. Burkus király a macska lesz.

MACSKA

Királylány... királyné...

PULI

Király.

MACSKA

De hát én nem vagyok férfi?

PULI

Nem baj. Burkus királyt alakítani jó lesz nő is.

HÖRCSÖG

Jól megmondta neki. Ezek az évődések talán még szórakoztatóbbak, mint maguk a darabok.

PONTY

Én is szeretnék egy szerepet.

PULI

Természetesen, Pontyola lesz a királylány.

PONTY Juj, de jó! Én leszek a királylány, én leszek a királylány, én leszek a királylány...

MACSKA Ő lesz a királylány? Megüt a guta.

PULI A burkus király lánya.

MACSKA Az én lányom? Kétszeresen üt meg a guta. Őreg is vagyok, király is vagyok, ez meg itt királylány, arany hajjal...

PULI Tévedés. Kérem a fekete parókát fölvenni.

PONTY Feketét? De hát én aranyhaját szeretnék!

PULI Majd a kis habléányban, édes. Az én színpadomon rendnek kell lenni. Fekete, vagy veheted a sátorfádat.

HÖRCSÖG Ez esetben esetleg én játszhatnám el a királylányt...

PULI Azt nem lehet. Akkor nincs közönség...

PONTY Fölösleges a vita. Vállalom ezt a ronda, fekete parókát.

PULI Készen vagyunk?

MACSKA Én már teljesen kikészültem.

HÖRCSÖG Ki lesz a szultán?

PULI Miféle szultán? Kend megsüketült tán? Üljön csöndben, figyeljen, és tapsoljon ha tetszik, a közönségnek ennyi a szerepe.

MACSKA Ebben véletlenül egyetértünk.

PULI Kezdhetjük az előadást. Ülök a trónon, ahogy egy király. Még királyabbul ülök a trónon, mint egy király, mert én vagyok Mátyás király, magyarok királya, civilben pedig királyi puli. Jön erre egyszer a burkus király... Mondom, jön erre a burkus király... Macskalinda, mondom, jön erre a burkus király.

MACSKA Jövök már, jövök. Jövök, mert én vagyok a burkus király.

PULI Pajtaszként köszöntjük egymást.

MACSKA Szerbusz, Mátyás király pajtás.

PULI Szerbusz, burkus király pajtás. Na, mondd tovább a szövegedet.

MACSKA Bocsi, de ezt a darabot nem ismerem... még nem játszottam soha.

PULI Bosszantó. Akkor súgok. Mondd azt, hogy azt hallottad, hogy van egy aranszörű bárányom.

MACSKA Azt hallottam, hogy neked aranszörű bárányod van!

PULI Igaz. Van nekem a juhaim közt egy aranszörű bárányom, meg van egy olyan juhászom, hogy az még sosem hazudott.

MACSKA Híjj, teringette meg beringatta, no, majd megmutatom én, hogy fog ez a juhász hazudni! Olyan ember nincs, aki nem hazudik.

MACSKA De nem hazudik ez, olyan van! Hiába is próbálkozik királyi pajtásom, a burkus, nem fog neki sikerülni hazugságra bírni kedvenc juhászomat.

MACSKA De én megmutatom királyi pajtásomnak, hogy hazudik, mert én megcsalom, de úgy, hogy muszáj, hogy hazudjon. Mi, burkusok, értünk ám a fondorlatok tudományához. Ettől vagyunk burkusok.

PULI Mondani akármit lehet. Én a tettek embere vagyok. Fogadok akármibe, hogy a juhászom nem hazudik.

MACSKA Fogadjunk! De mibe - akármibe - fogadjunk?

PULI Ha sikerül csalásra rábírnia burkus királyságodnak a juhászomat, fele országomat odaadom.

MACSKA Hogy sikerül-e? Annyira biztos vagyok benne, hogy én is odaadom fele országomat, ha nem hazudik.

PULI No, akkor jó éjszakát!

MACSKA No, akkor jó éjszakát.

PULI Ki-ki megy haza a szállására. Pontosabban a burkus megy haza, én meg maradok, mivelhogy itt lakom, Visegrádon, ahol most vagyunk.

HÖRCSÖG Bocsánat, most nem Visegrádon vagyunk...

PULI Elhallgasson a civil! Közönségnek nem volt beleszólni! Most, a beleszólás miatt, elfelejtettünk kezet fogni!

HÖRCSÖG Bocsánat, megfeledkeztem magamról.

PULI Ne feledkezzék meg többet magáról a közönség. A királyok egyébként mindig kezet fognak, amikor elköszönnek egymástól. Gyere vissza, Macskalinda.

MACSKA Egy kézfogás miatt? Öltöznék át éppen, parasztruhába, a meg tévesztés miatt...

PULI A hitelesség miatt gyere vissza, és fogjunk kezet, te elbitangolt eszű macska! Muszáj.

MACSKA Jövök már, jövök.

PULI No, akkor jó éjszakát!

MACSKA No, akkor jó éjszakát. Most már mehetek?

PULI Mehetsz. Mehetsz, egyenesen a pusztára, Mátyás kedvenc juhászához, hogy hazugságra beszéld rá. Én is öltözöm át, hogy megelőz-zelek az ideérésben.

MACSKA Tetszik a feladat, megyek. Már a pusztán vagyok. Ez itt a juhász. Ha már itt van, köszöntöm is, álruhában. Szerbusz, juhász... de ez nem lesz jó... jó napot, juhász... ez sem ide való... adjon isten jó napot, juhász... no, ez már olyan igazi-féle.

PULI Isten hozta, király uram!

MACSKA Honnét ismersz te engemet, hogy én király vagyok?

PULI Megismerem én a szaván, hogy maga király - mondom, hogy tudja, hogy megismertem.

MACSKA Mondom, ha már megismert: adok én neked sok pénzt, ráadásul hat lovat meg hintót, csak add nekem az aranyszőrű bárányt.

PULI Jaj - kell mondanom erre -, a világért se adnám, mert felakasztana Mátyás király.

MACSKA Sok pénzt ígértem, ígérek most annál is többet.

PULI Én meg nem állok kötélnek.

MACSKA Én meg nagy búsan elmegyek akkor haza. Épp itt megyek. Otthon vár a leánykám.

PULI Pontyola művésznő kéretik a színpadra. Szedd már az uszonyodat, még lekésed a jelenetet.

PONTY Itt vagyok, fél napja erre a jelenésre várok. Mitől ilyen bús az én királyi apám?

MACSKA Ez a Mátyás király... Meg az a megátalkodott juhásza... no, elmesélek szép sorjában mindent. Mondja erre a lányom...

PONTY Ne búsuljon, édesapám - mondom erre én, mert én vagyok a lánya -, mert elmegyek én ahhoz a juhászhoz egy csomó színarannyal: én majd megcsalom!

MACSKA No, ha már így alakul, vigyél egy ládácska színaranyat, egy üveg bort, jó mézesen, hogy a juhászt megcsald vele.

PONTY Viszem, viszem, jó nehéz a ládácska, a mézes bor sem repül magától, ballagok, át a nagy rónaságon, és megérkezem a juhászhoz. Kínálom neki a pénzt, a mézes bort. De ez egy igen megveszekedett juhász.

PULI Nekem nem szűkös a pénz, dehogyis adom a bárányt! Kapok a királytól, amennyit a munkám megér, no s ezért bőségesen. Ámbátor Mátyás király felakasztat, ha megtudja, hogy hova lett az aranyszőrű bárány, így végképp nem gondolnám, hogy egy kis ládácska aranyért és holmi édes borokért odaadhatnám.

PONTY Azért kicsit incselkedhetnénk itten, megihatnánk az édes bort is, szépséges juhászsom...

PULI Annak már csak nem állok ellent. De nem tettél-e valami bódító port a borba, hogy megtévesszél vele?

PONTY Tettem-e? Iszom előbb, így ni, látod, iszom megint, így ni, látod?

PULI No, ha egy lány így iszik, én sem maradhatok szárazon. Látni, hogy nincs benne semmi bódító por.

MACSKA Egészségére a juhász uramnak a pohár, ez meg megint, ez meg megint, ez meg leginkább...

PULI Hej, a bortól olyan egészen jó kedvem kerekedett. Mondok én neked valamit, te lány, utoljára. Pénz nekem nem kell, van az nekem elég Mátyás királytól. Pénzért nem, másért odaadom a bárányt.

PONTY Másért, mi másért?

PULI Ha rögtön hozzám jössz feleségül.

PONTY Nem megy az csak úgy, juhász uram, szerelem meg miegymás nélkül... bár ha jobban meggondolom...

PULI Gondold csak meg jobban, mert nekem se pénz, se bor nem kell, nekem csak leginkább egy szép feleség kellhet.

PONTY Jól van, juhász, ha kellek, akkor kelljek. Én a tiéd vagyok, enyém a bárányod. Akkor most nyúzd meg ezt a bárányt, a húst edd meg nyugodtan, mert nékem a húsa nem kell. Csak a bőre!

PULI Megnyúdom a bárányt, odaadom bőrét a lánynak, a húsat meg a kondérba aprítom. Lesz abból nekem kiadós jó vacsorám.

PONTY Viszem az aranyszörű báránynak a bőrét. No, örvendezik az apám, hogy a lánya meg tudta csalni a juhászt.

MACSKA No, örvendezem, hogy meg tudta csalni a lányom a juhászt. De mit szól vajon ehhez a juhász, ha eljő a reggel, és a mézes bor hatása elmúlik a fejéből.

PULI A mézesbor hatása elmúlt a fejből. Haj, igen el vagyok búsulva. Már most mit mondjak Mátyás királynak, hogy ne tudja meg, hogy az aranyszörű bárány... elveszett.

Indulok a kastélyba.

Megyek-megyek, de igen rossz a lelkem állapotja. Igen nem tudom, hogyan hazudjam Mátyás királynak az aranyszörű bárányról, ha a színe elé kerülök.

Próbáljuk ki! Itt egy egérlyuk, beléje szúrom a botomat, a kalapomat meg reáteszem a botra. Elhátrálok tőle, meg feléje megyek, mintha király uramat köszönteném. Mondjuk, mondja nekem a király: jó juhászom, mi újság a tanyán? Mondom erre én neki: ott biz nincs más, csak az, hogy az aranyszörű bárány elveszett; a farkas megette! No, de mit fog erre Mátyás király, okos király, mondani: hazudsz, mert akkor a többi is megette volna! Na hát, ilyen egy király...

Legjobb, ha megyek is tovább...

Ihol egy másik egérlyuk. Tegyük megint próbát. Ismét beléállítom a pálcámat az egérlyukba, reá teszem a kalapomat, és köszöntöm király uramnak a botot. Mondja a bot: mi hír a tanyán? Mondom én, nincs egyéb, csak az aranyszörű bárány bedöglött a kútba. Mondja a bot, aki a király is egyben, hazudsz, mert a többi is bedöglött volna.

Kivesszük a pálcát, megyünk tovább, a kastély felé.

Ihol egy harmadik egérlyuk. Ebbe is beléteszem a pálcámat, reá billentem a kalapomat, és köszöntöm király uramnak a botot. Mondja a bot: mi újság a tanyán? Felelem én: ellopták az arany-szőrű bárányt. Mondja a bot, aki a király: hazudsz, mert a többit is ellopták volna. No, ha most sem sikerült, vegyük le a kalapot a botról, és menjünk tovább, érjünk el végre Mátyás király palotájába.

Ajaj, alig hogy bemegyek, mit kell lássak, a burkus király is ott ült az asztalnál, éppenséggel ott ül a pusztai lány is, akinek az arany-birka bőrét elittasodva nekiadtam. No, most már mindegy, illendő, ami illik, köszöntöm is őket, felséges királyom, felséges burkus király, felséges kisasszony... Látom ám, hogy a bőr, az arany-szőrű bárány bőre, ott virít az asztalon. Rá kell jönnöm, ezek mind azt várják, hogy mit hazudok az arany-szőrű bárány sorsáról. Ez rendben is lenne... ha tudnám, mit hazudok az arany-szőrű bárány sorsáról.

MACSKA

Mi újság a tanyán? De ne hazudj, juhász!

PULI

Kérdi meg mondja is Mátyás király. No, mit is válaszoljak neki? Nincs semmi egyéb, felség, mint hogy az arany-szőrű bárányt egy szép fekete báránnyal elcseréltem. És látom, hogy örül a király, nem vél hazugságot, amit nem szeret. De mérges is rám a burkus király, igen elkiáltja magát.

MACSKA

Hát hozd bé hát azt a bárányt!

PULI

No, mondom, ez már csak fölöslegesen idegeskedik itten. Már csak bé nem hozom, mert ott ül középhelyt a fekete bárány, a két király közt.

MACSKA

Mit nem beszélsz, gazember? Miközöttünk a lányom ül...

PULI

Nem is gondoltam én másra. Mármost, szép fekete lány, igazat mondtam-e?

MACSKA

Igazat mondott-e?

PONTY

Igazat, igazat. Felséges apámé az aranybárány bőre, enyém bizony a juhászlegény szíve.

PULI

Éljen az ifjú pár, élteti őket Mátyás király. Kedvenc juhászom, nem hazudtál! És mondom neked, jó cserét csináltál. Ezért, nászajándéku, néked adom a burkus királynak azt a fél országát, amit tőle elnyertem.

PULI

Nem rossz. És kelmed, burkus uram király?

MACSKA

No, ha már így alakult, én is odaadom a lányomat neked, nem is értem miért, ha már megszerették egymást...

PULI

És így lett a juhászból burkus király, a kutyából szalonna... azért nem volt ez rossz történet, ugye?

HÖRCSÖG

Bravó, bravisszímó! Nagyon jó történet volt. Nem volt ugyan igazi tanulsága, de attól még történet volt a javából. Most aztán lakomára fel, barátaim! Megérdemlitek!

-&-